

**Kontaktpersoner
Miljöförvaltningen**
Cecilia Persson
Telefon: 08-508 28 984

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadskontoret
Ulrika Egerö
Telefon: 08-508 26 799

Utredning om lämpliga biotopskyddsområden i Stockholms stad

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden godkänner utredningen om lämpliga biotopskyddsområden.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Anette Scheibe Lorentzi
Förvaltningschef

Sammanfattning

I budgeten för 2022 har miljö- och hälsoskyddsnämnden fått i uppdrag att fortsätta utreda lämpliga biotopskyddsområden i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och stadsdelsnämnderna. Utredningen har genomförts av miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret och skickats på kontorsremiss till exploateringskontoret, trafikkontoret samt de stadsdelsförvaltningar som berörs av områden som föreslås utredas vidare.

Stockholms stad beräknas få en fortsatt stark befolkningstillväxt och staden har som mål att bygga 140 000 nya bostäder från 2010 till 2030. Förutom en mängd nya bostäder behövs då också bland annat fler arbetsplatser och mer service. Tillräcklig mark behöver avsättas för allt det som skapar en väl fungerande stad och goda livsmiljöer också på lång sikt. Översiktsplanen är en viktig plattform för beslut om framtida markanvändning och för urvalet av föreslagna områden

för biotopskydd i denna utredning. Genom att skydda de mest värdefulla naturområdena i Stockholm, och samtidigt bibehålla utvecklingspotentialen för bostäder, infrastruktur, m.m. i övriga delar av staden, kan staden planera långsiktigt för en växande och hållbar stad. Naturområden som skyddas kan också bidra till exempel till den klimatanpassning som behövs för att möjliggöra en tätare och robust stad.

Viktiga utgångspunkter är således översiktsplanen där det byggda och det gröna ska samspela och där gröna kvaliteter understödjer och bidrar till ytterligare kvaliteter i stadsbyggandet. Biotopskyddsområden sätts också i relation till andra skyddsformer i utredningen.

Biotopskyddsområde är en form av områdesskydd enligt miljöbalken som kan användas för att skydda ”små mark- eller vattenområden (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda”. Skyddet innebär att man inom ett biotopskyddsområde inte får bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. För närvarande finns inga särskilt utpekade biotopskyddsområden inom staden. Om staden inrättar biotopskydd i ett område kan staden bevilja dispens för åtgärder som skadar naturmiljön om det finns särskilda skäl.

Miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret har valt ut sex områden som bedöms ha särskilt goda förutsättningar för att skyddas som biotopskyddsområden och därför bör utredas vidare. Urvalet har bland annat gjorts med stöd av översiktsplanen och stadsbyggnadskontorets strategiska planering. För samtliga områden bedöms ett biotopskydd ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. I fortsatta utredningar om biotopskydd för respektive område behövs bland annat en noggrannare bedömning av hur skyddet bör utformas, till exempel med avseende på avgränsningen.

Bakgrund

I budgeten för 2019 fick stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att utreda lämpliga biotopskyddsområden i staden. I budgeten för 2020 inkluderades även stadsdelsnämnderna i uppdraget. I budgeten för 2021 och 2022 har miljö- och hälsoskyddsnämnden fått i uppdrag att fortsätta utreda

lämpliga biotopskyddsområden i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och stadsdelsnämnderna.

Stockholms stad beräknas få en fortsatt stark befolkningstillväxt och staden har som mål att bygga 140 000 nya bostäder från 2010 till 2030. Förutom en mängd nya bostäder behövs då också bland annat fler arbetsplatser och mer service. Tillräcklig mark behöver avsättas för allt det som skapar en väl fungerande stad och goda livsmiljöer också på lång sikt. Översiktsplanen är en viktig plattform för beslut om framtida markanvändning.

Ärendets beredning

Utredningen har genomförts av miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret. Under arbetets gång har en avstämning gjorts med de stadsdelsförvaltningar som berörs av områden där biotopskydd föreslås utredas vidare. Miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret skickade också utredningen på kontorsremiss i november-december 2021 till exploateringskontoret, trafikkontoret samt de stadsdelsförvaltningar som berörs av områden som föreslås utredas vidare, det vill säga Bromma, Farsta, Hägersten-Älvsjö och Skärholmens stadsdelsförvaltningar. En sammanställning av remissvaren med miljöförvaltningens och stadsbyggnadskontorets kommentarer har gjorts. Justeringar har gjorts i utredningen med anledning av remissvaren.

I remissen var stadsdelsförvaltningarna och trafikkontoret positiva till att biotopskydd utreds för de föreslagna områdena, men hade vissa detaljsynpunkter angående förutsättningar och skötsel av områdena. Exploateringskontoret avråder från biotopskydd i de tre områden som föreslagits i Bromma, eftersom det skulle kunna försvåra för staden att utnyttja utvecklingspotentialen i stadsdelsområdet och eftersom stora delar av Bromma redan idag är skyddade som naturreservat eller som riksintresse för kulturmiljövården.

Förvaltningarnas bedömningar och förslag

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområde är en form av områdesskydd enligt miljöbalken som kan användas för att skydda ”små mark- eller vattenområden (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda” (7 kap. 11 § miljöbalken). Sammanfattningsvis innebär skyddet att man inom ett biotopskyddsområde

inte får bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön.

Det finns två former av biotopskyddsområden. Den ena utgörs av biotoper som är generellt skyddade i hela landet. Det gäller till exempel alléer och åkerholmar i jordbruksmark. Den andra formen innebär att länsstyrelsen, kommunen eller Skogsstyrelsen i det enskilda fallet kan besluta om att ett avgränsat område ska utgöra biotopskyddsområde. För närvarande finns inga sådana särskilt utpekade biotopskyddsområden i Stockholms stad.

Kommunen som har bildat ett biotopskyddsområde får vidta de åtgärder som behövs för att vårda området. Om det finns särskilda skäl kan kommunen ge dispens från förbudet att skada naturmiljön i biotopskyddsområdet.

Det finns inte några särskilda regler för hur och i vilka fall ett upphävande av ett biotopskyddsområde kan ske. Enligt Naturvårdsverkets vägledning bör ett upphävande vara möjligt med stöd av den paragraf som beslutet om skydd har skett enligt, det vill säga 7 a § FOM, men det finns ingen praxis för det. Skogsstyrelsen har upphävt ett fåtal biotopskyddsområden med stöd av 37 § förvaltningslagen vilket också är möjligt.

Biotopskyddsområde i relation till andra skyddsformer

Bildande av ett biotopskyddsområde skiljer sig från bildande av naturreservat på så sätt att det är en särskilt namngiven och beskriven biotop/naturtyp som ska avgränsas och skyddas. Ett naturreservat är ett större område och kan innehålla flera olika biotoper. Ett naturreservat kan också inrättas med fler syften än att bevara och utveckla de rent biologiska värdena.

Ett biotopskyddsområde är också en enklare skyddsform med färre administrativa krav. Det krävs till exempel inte någon skötselplan för det skyddade området och det ska inte beslutas om föreskrifter för sakägare. Kommunens process för att skydda området kan därför gå fortare och vara mindre kostsam än att bilda ett reservat.

Naturreservat är ett starkt och långsiktigt skydd som används i första hand för större områden med särskilt viktiga funktioner och värden. Naturreservat används ofta för att skydda såväl natur- och rekreationsvärden som kulturvärden i samma område. För upphävande av hela eller delar av ett naturreservat krävs synnerliga skäl. Biotopskydd används för mindre områden med vissa naturtyper och skyddar endast naturvärdena. Upphävande av

biotopskyddsområden är också möjligt. När grönområden planläggs som natur eller park i detaljplan i enlighet med plan- och bygglagen begränsas till exempel möjligheterna till ny bebyggelse och olika former av privatiseringar av marken. En detaljplan kan upphävas och ändras utan skäl och ger därmed inte ett lika långsiktigt skydd.

Det är alltså fullt möjligt att skydda natur med stöd av plan- och bygglagen, men det ger ett svagare skydd än biotopskydd och naturreservat.

Biologisk mångfald och blågrön infrastruktur

Inom Stockholms stad finns goda förutsättningar för en rik biologisk mångfald av livsmiljöer och arter. Biologisk variationsrikedom är en grund för de ekosystemtjänster som den urbana naturen erbjuder och som såväl stadens invånare som tillfälliga besökare drar nytta av.

Stadens gröna infrastruktur, som pekats ut i översiktsplanen, består av ett nätverk av större naturområden (kärnområden) med hög biologisk mångfald, mindre livsmiljöer för skyddsvärda arter, samt spridningszoner mellan dessa. Nätverket kallas också Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO). Genom att upprätthålla funktionerna i detta nätverk bidrar Stockholms stad till uppfyllandet av mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald i Agenda 2030, och till att stockholmarna långsiktigt kan ta del av en rik biologisk mångfald och de ekosystemtjänster som är kopplade till den.

I översiktsplanen är en av planeringsinriktningarna att en livskraftig grön infrastruktur och blåstruktur med rik biologisk mångfald ska upprätthållas och stärkas. I Stockholms stads miljöprogram 2020-2023 är ett av etappmålen att upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur. Enligt Stockholms stads handlingsplan för biologisk mångfald ska den sammanhängande blågröna infrastrukturen samt naturtyper med lång kontinuitet eller betydelsefull ekologisk funktionalitet värnas.

Översiktlig inventering av skogsområden

Miljöförvaltningen har låtit Skogsstyrelsen översiktligt inventera ett urval av mindre skogsområden under november-december 2019. Enligt Skogsstyrelsens bedömning finns det ytor inom de inventerade områdena som uppfyller kriterierna för att skyddas med biotopskydd för *äldre naturskogsartad skog, ras- och bergbranter, mark med mycket gamla träd, äldre sandskogar eller hassellundar och hasselrika skogar*.

Kunskapsunderlag för vattenmiljöer

Miljöförvaltningen har utöver inventeringen av skogsområden sett över förekomsten av vattenmiljöer som kan uppfylla kriterierna för biotoptypen *Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad*. Vid sammanställningen framkom att det finns två vattenmiljöer som i dagsläget är intressanta att utreda vidare för biotopskyddsområde.

Förvaltningarnas förslag till fortsatt arbete

Miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret har valt ut sex områden som bedöms ha särskilt goda förutsättningar för att skyddas som biotopskyddsområden och därför bör utredas vidare. Urvalet har bland annat gjorts med stöd av översiktsplanen och stadsbyggnadskontorets strategiska planering.

Fortsatta utredningar om biotopskydd i respektive område behöver bland annat innefatta:

- ett förtydligande av skyddsbehovet.
- eventuella andra sätt att skydda området.
- en noggrannare bedömning av hur skyddet bör utformas för att bidra till en mer robust, sammanhängande och tätare stad,
- lämplig avgränsning av biotopskyddsområdet utifrån naturvärden och lokala behov av förändringar som skulle kunna påverkas av ett biotopskydd
- en bedömning av eventuell påverkan på framtida behov av rekreationsmöjligheter, klimatanpassning m.m.
- eventuella tillkommande förvaltningskostnader och eventuellt behov av skötselplan.

Förvaltningarna föreslår att de sex områdena prioriteras för fortsatt utredning i följande ordning:

Prioritet 1:

- Område vid Skönstaviks allé och Drevvikens strand i Sköndal
- Olovslundsdammen med omgivande skog

Prioritet 2:

- Delar av Rimiparken och Gubbkärrskogen i Nockebyhov
- Område nordväst om Västerholmsskolan i Vårberg

Prioritet 3:

- Bergsbranter och skogshöjder norr om Vintervikens dalgång
- Lillsjön med groddjursdammar och omgivande miljö

Enligt beslut i kommunfullmäktige 2016 ska utredning om naturreservat vid Lillsjön avvakta kommande planering vid Bromma flygplats. Detta bör även gälla frågan om biotopskydd.

SLUT

Bilagor

- A. Utredning om lämpliga biotopskyddsområden i Stockholms stad med bilagor
- B. Remissammanställning

